

GEZONDHEID, VOEDING EN BEVOLKING

Burkina Faso, Jemen, Mozambique

Evaluatie 1995 - 1999

Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en

Beleidsvaluatie - IOB

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Postbus 20061 | 2500 EB | Den Haag

Achtergrondinformatie

Gezondheid behoort tot de fundamentele rechten van de mens en gezondheid is een essentiële voorwaarde voor ontwikkeling. Dit zijn de uitgangspunten voor het Nederlandse beleid op het gebied van gezondheid, voeding en bevolking. Van 1995 tot 1999 is 650 miljoen Euro voor dit beleidsterrein beschikbaar gesteld, ruim de helft via het bilaterale kanaal. De focus van de samenwerking is sinds de jaren tachtig geleidelijk aan verschoven van ondersteuning van primaire gezondheidsprojecten naar het institutionele niveau, met de sectorale benadering als organiserend principe. De evaluatie bestaat uit een analyse van de beleidsontwikkeling, een inventarisatie van de geldstromen en een evaluatie van de programma's en projecten in Burkina Faso, Jemen en Mozambique in de jaren 1995-1999. Deze programma's en projecten maken 15 procent uit van het totale bilaterale budget voor gezondheid, voeding en bevolking in deze periode. In elk land is in één district een uitgebreide veldstudie uitgevoerd, waarbij de nadruk lag op de kwaliteit van de gezondheidsdiensten en op het gezondheidsgedrag van de bevolking.

Hoofdbevindingen

De meeste programma's en projecten in de drie landen sluiten goed aan bij de prioriteiten binnen het nationale gezondheidsbeleid. Zij zijn ook in overeenstemming met het Nederlandse ontwikkelingsbeleid.

Sinds de jaren negentig is beleidsmatig de aandacht voor de organisatie en de financiering van de gezondheidszorg gegroeid. Deze verschuiving naar het institutionele niveau is gepaard gegaan met een verwaarlozing van de aandacht voor de basisgezondheidszorg op het niveau van de gemeenschap. Voor mensen in verafgelegen gebied betekent dit dat zij minder toegang tot gezondheidszorg hebben.

Bijna alle programma's en projecten op het gebied van de primaire gezondheidszorg hebben een substantiële bijdrage geleverd aan verbetering van de infrastructuur en uitrusting van de gezondheidsvoorzieningen. Ook bestond er veel aandacht voor de opleiding van gezondheidswerkers. Slechts een klein deel van de programma's is erin geslaagd de capaciteit op het gebied van organisatie en planning bij de overheidsdiensten op decentraal niveau te vergroten.

In twee van de drie districten die uitgebreid zijn bestudeerd in de veldstudies is de kwaliteit van de preventieve en curatieve zorg verbeterd. Het gebruik van de dienstverlening in deze districten is toegenomen gedurende de laatste 5 jaar. In het derde district laat de kwaliteit van de dienstverlening te wensen over.

Sinds begin jaren negentig moeten mensen betalen voor diensten en geneesmiddelen. Vaak vormt de prijs voor arme bevolkingsgroepen een belemmering om optimaal gebruik te maken van de gezondheidsvoorzieningen.

Programma's voor essentiële geneesmiddelen zijn succesvol geweest in de aankoop van geneesmiddelen en hebben geleid tot aanpassingen in de wetgeving. De geneesmiddelen bereiken echter de afgelegen gebieden nauwelijks, waarbij gebrek aan vervoer en waarschijnlijk ook diefstal een rol spelen. Ook is te weinig aandacht besteed aan goed voorschrijfgedrag van gezondheidswerkers en aan publieksvoorlichting over essentiële geneesmiddelen.

Binnen door Nederland gefinancierde gezondheidsprogramma's is onvoldoende plaats ingeruimd voor voeding en reproductieve gezondheid.

Aandachtspunten

Sinds 1999 vormt de sectorale benadering de leidraad voor de samenwerking op het gebied van gezondheid, voeding en bevolking. De hier genoemde punten zijn problemen die in de toekomst zullen moeten worden opgelost. Zo is een goede balans tussen het institutionele niveau en het gemeenschapsniveau niet eenvoudig te vinden. Waar in de afgelopen jaren de nadruk steeds meer kwam te liggen op de organisatie en de financiering van gezondheidszorg, zal nu de balans weer terug moeten, waarbij het de uitdaging is de juiste mix te vinden. Voorts is het van essentieel belang dat arme bevolkingsgroepen toegang krijgen tot de gezondheidszorg. Het opstellen van uitzonderingsregels voor mensen die de prijs van diensten en geneesmiddelen niet kunnen betalen is één van de mogelijkheden; daarnaast vindt internationaal een discussie plaats over de mogelijkheid om verzekeringssystemen in te voeren. In programma's voor essentiële geneesmiddelen zal moeten worden gewerkt aan het controleren van de verspreiding van geneesmiddelen naar afgelegen gebieden en de voorlichting van gezondheidswerkers en het publiek. Tot slot zullen voeding en reproductieve gezondheid meer aandacht moeten krijgen, zowel binnen als buiten de reguliere gezondheidszorg.

De Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB) is de onafhankelijke evaluatiedienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. IOB heeft als algemeen doel te voorzien in de behoefte aan evaluatie op alle onderdelen van het buitenlands beleid. De evaluatierapporten zijn openbaar en kunnen worden gebruikt om zowel het beleid als de beleidsuitvoering te verbeteren.

IOB Evaluaties No. 288:

Rapport Health, nutrition and population; Burkina Faso Mozambique Yemen, evaluation 1995 - 1999

ISBN 90-5328-301-3, Bestelnummer OSDR 0489/E

Meer informatie is te verkrijgen bij IOB tel: +31 70 348 5279. E-mail <iob@minbuza.nl>. Internet <www.euforic.org/iob>